

**Методичні рекомендації щодо викладання
трудового навчання і технологій
в закладах загальної середньої освіти
у 2024/2025 навчальному році**

***Рак Людмила Миколаївна,**
методист НМЦ
професійного розвитку педагогічних працівників,
старший викладач кафедри
природничо-математичної освіти і технологій
Інституту післядипломної освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

У складних умовах сьогодення, спричинених повномасштабною війною, перед вчителями стоїть складне завдання — забезпечити якісний освітній процес у школах в умовах режиму воєнного стану та створення безпечних умов навчання для всіх учасників освітнього процесу.

Порядок та умови здобуття загальної середньої освіти в комунальних закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні зазначені у наказі МОН №1112 від 07.08.2024 «Про затвердження порядку та умов здобуття загальної середньої освіти в комунальних закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні (зареєстрований у міністерстві юстиції України 08 серпня 2024 року за № 1222/42567)».

Особливості організації навчального року та викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів подані у методичних рекомендаціях Міністерства освіти і науки «Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році» (лист МОН від 30.08.2024 №1.1/15776-24).

Організація освітньої діяльності у 5—7-х класах закладів загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році здійснюватиметься відповідно до законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р.), Державного стандарту базової середньої освіти (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898).

Учні 8—9-х класів продовжать навчання за Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти (затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392, із змінами, внесеними

згідно з Постановою КМ від 7 серпня 2013 р. № 538). Даний стандарт поступово втрачає чинність з 01.09 2026 року.

Виконання державних стандартів початкової, базової і профільної загальної середньої освіти є обов'язковим для закладів освіти, що забезпечують здобуття освіти на відповідному рівні освіти.

Організація освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти в 2024/2025 навчальному році здійснюватиметься відповідно до освітніх програм, розроблених закладами освіти на основі **Типових освітніх програм:**

- **на рівні базової середньої освіти** на основі:
 - у 5–7 класах — Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти (затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України №235 від 19.02.2021 в редакції наказу Міністерства освіти і науки України №1120 від 09.08.2024);
 - у 8–9 класах — Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня (затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 №405 (зі змінами);
- **на рівні профільної середньої освіти** на основі:
 - Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня (затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04. 2018 № 408 у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 28.11.2019 № 1493 зі змінами).

Візьміть до уваги, що затверджено **нову редакцію Типової освітньої програми для 5—9 класів закладів загальної середньої освіти** (наказ МОН від 09.08.2024 №1120). У 2024/2025 навчальному році на основі цієї типової освітньої програми складаються освітні програми для реалізації Державного стандарту базової середньої освіти, тобто для 5—7-х класів закладів загальної середньої освіти, а також для 8-х класів пілотних закладів освіти, які є учасниками інноваційного освітнього проєкту всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти».

У новій редакції типової освітньої програми розподіл навчального навантаження між освітніми галузями / освітніми компонентами здійснено на основі мінімальної кількості годин базового навчального плану базової середньої освіти. Визначено години, які можна перерозподіляти між різними освітніми галузями і використовувати для побудови різних освітніх траєкторій для різних класів (зокрема, однієї паралелі), збільшуючи кількість годин на ті освітні галузі / освітні компоненти, які є пріоритетними для здобувачів освіти в конкретному класі. Години навчального навантаження для перерозподілу між освітніми компонентами також можуть бути використані для вибірових

освітніх компонентів (зокрема, міжгалузевих інтегрованих курсів, вибіркових курсів тощо) або для індивідуальної роботи, зокрема з подолання освітніх втрат.

Перерозподіл годин між освітніми галузями здійснюють за принципом урахування потреб і запитів усіх учасників освітнього процесу: учнівства, батьківства, педагогічного колективу, а також зважаючи на наявне кадрове та матеріально-технічне забезпечення, безпекові умови тощо. При цьому збільшення годин на обов'язкові освітні компоненти здійснюють у межах максимальної кількості годин, визначеної для відповідної освітньої галузі в додатках до Типової освітньої програми.

Рішення про перерозподіл годин між освітніми галузями і навчальними предметами та/або інтегрованими курсами у межах освітньої галузі ухвалює педагогічна рада закладу освіти.

Для реалізації певної освітньої галузі заклад освіти може включати в навчальний план лише окремі навчальні предмети або лише інтегровані курси, або поєднувати навчальні предмети та інтегровані курси. Варіанти реалізації освітніх галузей у навчальному плані закладу освіти наведено в пояснювальних записках до типових навчальних планів (додатки 3, 4).

Освітній процес буде організований у трьох форматах: **очному, дистанційному та змішаному**. У якій формі проходитиме освітній процес 2024/2025 навчального року в Україні залежить від того, чи має певний освітній заклад облаштоване укриття. Відповідне рішення про формат навчання приймають обласні військові адміністрації та керівництво освітніх закладів. Тривалість та структуру уроків, освітнього дня та тижня визначає педагогічна рада навчального закладу. Для цього потрібно враховувати навчальне навантаження, вікові особливості, фізичний, психічний та інтелектуальний розвиток учнів, особливості регіону, в якому знаходиться освітній заклад. Якщо під час уроку оголошують повітряну тривогу, навчальний процес має перерватися, а його учасники — пройти в укриття і перебувати там до відбою тривоги.

Під час обрання модельної програми педагогічні працівники закладу освіти, керуючись законодавством (*стаття 11 Закону України «Про повну загальну середню освіту»*), обирають модельні навчальні програми на певний цикл повної загальної середньої освіти і не можуть змінювати їх усередині циклу, зокрема при переході від 5-го до 6-го класу, оскільки кожна з модельних навчальних програм має особливості щодо реалізації вимог стандарту до результатів навчання на адаптаційному циклі. Для класів, які розпочнуть навчання на циклі повної загальної середньої освіти (7—9 кл.) у наступних роках, можуть бути обрані модельні навчальні програми інших авторських

колективів. Крім того, різні класи однієї паралелі можуть навчатися за різними модельними навчальними програмами.

Інститут педагогіки НАПН України підготував посібник «Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи» із методичними рекомендаціями для вчителів закладів середньої освіти на 2023-2024 навчальний рік. У посібнику докладно проаналізовані інноваційні зміни в організації освітнього процесу та вплив реформи на навчання в умовах війни, враховуючи реформу «Нова українська школа». Посібник містить рекомендації щодо організації освітнього процесу з більшості освітніх галузей не лише за підручниками, а й за іншими навчально-методичними матеріалами, а також: цифрові додатки, відеотеки, інтерактивні вправи, додаткові матеріали для учнів і вчителів. Зі змістом посібника можна ознайомитися на сайті НАПН (<https://undip.org.ua/to-scientists/events/metodychni-rekomendatsii-2/>, <https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3105/>).

Поділ класів на групи

Освітній процес у 2024/2025 навчальному році організовується з дотриманням вимог **Санітарного регламенту** для закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 № 2205, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 10 листопада 2020 р. за №1111/35394 (із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства охорони здоров'я № 1984 від 20.09.2021, № 1371 від 01.08.2022).

Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах здійснюють відповідно до Порядку, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 №128 (Додаток 2).

Вивчення предмета Технології/Трудове навчання рекомендовано здійснювати в навчальних майстернях. Поділ класів на групи технічних і обслуговуючих видів праці має відбуватися за бажанням учнів та здійснюється відповідно до нормативів, затверджених *наказом МОН від 20.02.2002 № 128 та листа від 16.09.2022 № 1/10848-22*: за наявності в класі більше ніж 27 учнів для міських шкіл та більше ніж 25 — для сільських. Крім того, у третьому розділі санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України 25 вересня 2020 року № 2205 зазначено що **«приміщення навчальних майстерень повинні бути розраховані на 13—15 робочих місць»**. Відповідно до цих норм важливо це враховувати під час здійснення поділу класу на групи на основі інтересів і можливостей учнів.

Крім того **важливо пам'ятати, що під час роботи в навчальній майстерні на кожному уроці потрібно звертати увагу на дотримання**

учнями правил безпечної роботи, виробничої санітарії й особистої гігієни, навчати їх тільки безпечних прийомів роботи, ознайомлювати із заходами попередження травматизму.

Звертаємо увагу, що відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 16.09.2022 № 1/10848-22 «Щодо поділу на групи при вивченні навчального предмета «Технології» у 5 та 10—11 класах закладів загальної середньої освіти» навчальний предмет «Технології» є сучасною назвою предмета «Трудове навчання», тому Міністерство освіти і науки України рекомендує всі нормативні документи щодо врегулювання питань освітньої діяльності з предмета «Трудове навчання» застосовувати і до предмета «Технології», зокрема і норму щодо поділу класів на групи, передбачену наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 (текст листа: <https://drive.google.com/drive/folders/1tSR3PqLmnjFu3XAApv4YWlF8ymvgUo4T?usp=sharing>).

Навчальні програми, 5—11 класи

У 2024/2025 навчальному році учні **5—6-х класів** НУШ навчаються за модельними навчальними програмами адаптаційного циклу (чотири програми для 5—6 кл.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795), а **учні 7-х класів** розпочинають навчання за модельними навчальними програмами відповідно циклу базового предметного навчання (чотири програми для 7—9 кл.) (накази Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 р. №883, від 16.08.23 р. №1001, 27.12.23 р. №1575).

8-мі (пілотні) класи закладів загальної середньої освіти, які є учасниками інноваційного освітнього проекту всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» продовжують навчання відповідно другого циклу базової середньої освіти — базове предметне навчання (7—9 рік навчання).

З усіма модельними навчальними програмами для 5—6-х та 7—9-х класів та презентаціями авторськими колективами цих програм можна ознайомитися на сайті ІМЗО та сайті Міністерства освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>), а саме:

- **чотири Модельні навчальні програми** для 5—6-х класів авторів:
- 1. Кільдеров Д.Е., Мачача Т.С., Юрженко В.В., Луп'як Д.М.
- 2. Терещук А.І., Абрамова О.В., Гащак В.М., Павич Н.М.
- 3. Туташинський В.І.

4. Ходзицька І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю., Пасічна Т.С., Приходько Ю.М.

□ **чотири Модельні навчальні програми** для 7—9-х класів авторів:

1. Мачача Т.С.

2. Туташинський В.І.

3. Ходзицька І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю., Пасічна Т.С., Приходько Ю.М.

4. Гащак В.М.

Учні 8—9-х класів закладів освіти (крім пілотних) продовжують навчання за програмою «Навчальна програма з трудового навчання для закладів загальної середньої освіти 5—9 класи» (оновлена) (наказ МОН України від 07.06.2017 № 804)

(<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-6-9-klasiv>).

У **10—11-х класах** Типовими освітніми програмами навчальний предмет «Технології» віднесено до вибірково-обов'язкових, на вивчення яких навчальним планом передбачено 105 годин на 2 роки навчання. Навчання здійснюється за програмами: «Технології, 10-11 класи (рівень стандарту)»; «Технології, 10-11 класи (профільний рівень)» (наказ МОН України від 23.10.2017 № 1407), яка розміщена на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки

(<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>) .

Предмет «Технології», 5—6-ті та 7-й класи

Особливістю навчання предмету «Технології» у 2024/2025 навчальному році є навчання учнів 7-х класів за Державним стандартом базової середньої освіти та Типовою освітньою програмою для 5—9-х класів (наказ МОН від 19.02.2021 № 235 у редакції наказу МОН від 09.08.2024 № 1120)).

Відповідно до **нової редакції Типової освітньої програми для 5—9 класів**, затвердженої наказом МОН 19.02.2021 № 235 (у редакції наказу МОН від 09.08.2024 № 1120) для реалізації технологічної галузі визначено *мінімальну* та *максимальну* кількість годин:

□ у 5—6 класах це відповідно 1 і 3 години на тиждень;

□ у 7 класі — відповідно 1 і 2 години на тиждень для закладів з навчанням українською мовою (додаток 1).

Заклад освіти в освітній програмі визначає кількість навчальних годин на реалізацію галузі в межах заданого діапазону і може збільшити (порівняно з

типовим навчальним планом) кількість годин на реалізацію галузі, використовуючи для цього *години навчального навантаження*, визначені типовим навчальним планом *для перерозподілу* між освітніми компонентами.

Академічна свобода учителя дає змогу обирати модельну програму на власний розсуд. Учитель на основі обраної модельної навчальної програми, моделює навчальний процес/укладає власну навчальну програму, в якій формує змістове наповнення відповідно до актуальних потреб і матеріально-технічних ресурсів закладу освіти, інтересів, можливостей і здібностей учнів.

Метою технологічної освітньої галузі, визначеною державним стандартом, є:

- реалізація творчого потенціалу учня;
- формування критичного та технічного мислення;
- готовності до зміни навколишнього природного середовища без заподіяння йому шкоди засобами сучасних технологій і дизайну;
- здатності до підприємливості та інноваційної діяльності;
- партнерської взаємодії;
- використання техніки і технологій для задоволення власних потреб; культурного та національного самовираження.

Компетентнісний потенціал технологічної освітньої галузі та базові знання відображено в *Додатку 11* Державного стандарту базової середньої освіти.

Відповідно до мети технологічної освітньої галузі, **метою навчального предмету «Технології»**, є розкриття та розвиток творчого потенціалу особистості учня, здатності застосовувати знання на практиці, розв'язувати практичні завдання в побуті через практичне засвоєння основ дизайну, технологій та декоративно-ужиткового мистецтва.

Державним стандартом передбачено, що учні мають опанувати базові знання технологічної освітньої галузі за такими напрямками: проєктування, основи графічної грамотності, технології виготовлення виробу, оцінювання і презентація результатів, декоративно-ужиткове мистецтво, сучасна техніка і технології, самозарадність у побуті.

Досягнення мети технологічної освітньої галузі забезпечується засобами формування ключових компетентностей і наскрізних умінь в учнів, визначених Державним стандартом базової середньої освіти.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів у технологічній освітній галузі визначено в *Додатку 12* до Державного стандарту і передбачають, що учень:

1. Формулює ідею та втілює задум у готовий продукт за алгоритмом проектно-технологічної діяльності.
2. Творчо застосовує традиційні і сучасні технології.

3. Ефективно використовує техніку, технології та матеріали без заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу.

4. Турбується про власний побут, задоволення власних потреб та потреб інших осіб.

Вчитель самостійно визначає шлях досягнення результатів відповідно до матеріально-технічного забезпечення навчальної майстерні, інтересів і здібностей учнів, професійної майстерності учителя.

Навчальний предмет «Технології» має практико-орієнтовану спрямованість і в вчителю необхідно враховувати, що навчання має спиратися на освітній досвід учнів, зокрема, отриманий на рівні початкової школи з технологічної освіти; їхні потреби, інтереси, вікові особливості й індивідуальні можливості.

Вимоги до чотирьох обов'язкових результатів навчання в межах технологічної освітньої галузі визначені в *загальних, конкретних результатах навчання* та *орієнтирах для їх оцінювання* з Державного стандарту. Перший обов'язковий результат навчання технологічної базової освіти передбачає виконання проєктів за алгоритмом проєктно-технологічної діяльності. Для ефективного виконання проєктів учням необхідно опанувати базові знання другого, третього і четвертого обов'язкових результатів навчання.

Модельні навчальні програми відрізняються одна від одної і вчитель має це враховувати під час її вибору. У всіх програмах не передбачений розподіл навчальних годин для вивчення кожної окремої теми, а тому вчителі, маючи академічну свободу, розподіляють їх на власний розсуд. На основі модельної та/або затвердженої педагогічною радою навчальної програми навчального предмета (інтегрованого курсу) вчитель складає календарно-тематичне планування з урахуванням навчальних можливостей учнів класу.

Календарно-тематичне та поурочне планування здійснюється вчителем у довільній формі, у тому числі з використанням друкованих чи електронних джерел тощо. Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарно-тематичних планів та поурочних планів-конспектів є індивідуальною справою вчителя.

Під час розроблення календарно-тематичного та системи поурочного планування вчитель, враховуючи умови роботи, моделює освітній процес — конкретизує й перетворює модельну програму відповідно до актуальних потреб і матеріально-технічних ресурсів закладу освіти, інтересів, можливостей і здібностей учнів; самостійно вибудовує послідовність формування очікуваних результатів навчання, враховуючи послідовність розгортання змісту в навчальній програмі. Учитель може упродовж навчального року вносити зміни у календарно-тематичне планування, відповідно до того, як учні засвоїли навчальний матеріал, визначати кількість годин на вивчення окремих тем і змістових модулів.

Оцінювання результатів навчання учнів 5–7 класів здійснюється згідно з рекомендаціями щодо оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 02 серпня 2024 р. №1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання» (<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>) .

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є *формувальне* та *підсумкове*: тематичне, семестрове, річне. Оцінювання результатів навчання учнівства здійснюється згідно з вимогами до обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом на основі компетентнісного підходу. Оцінювання дає інформацію про досягнення результатів навчання на певному етапі освітнього процесу.

Особлива роль відводиться *формувальному оцінюванню*, бо воно слугує для визначення динаміки розвитку окремого учня/учениці і класу загалом та адаптування навчального процесу до їхніх потреб.

Підсумкове оцінювання здійснюють періодично. Кількість підсумкових робіт, час їхнього проведення вчитель може встановлювати самостійно.

Ураховуючи специфіку предмета «Технології», під час реалізації навчальних проєктів може виставлятися одна підсумкова оцінка, якщо проєкт короткотривалий (4–6 годин) або кілька, якщо для реалізації проєкту відводиться 8 і більше годин (у такому випадку вчитель самостійно визначає кількість підсумкових оцінок). При виставленні підсумкової оцінки враховуються всі види навчальної діяльності, що підлягали оцінюванню протягом вивчення тем чи реалізації навчальних проєктів.

За потреби, для отримання інформації щодо рівня досягнення очікуваних результатів навчання учнями й ученицями, визначених в окремому елементі навчальної програми (тема / розділ тощо), здійснюється *тематичне оцінювання*.

Результати тематичного оцінювання можуть бути використані для коригування освітнього процесу.

Відомості, отримані під час підсумкового оцінювання результатів навчання, застосовуються для вироблення навчальних цілей на наступний період, визначення труднощів, що постали перед здобувачами освіти, та коригування освітнього процесу.

Семестрове оцінювання здійснюють за групами результатів навчання, що передбачені Критеріями оцінювання технологічної освітньої галузі (додаток 2 до наказу МОН №1093, сторінка 39), з урахуванням різних форм і видів навчальної діяльності.

Річну оцінку виставляють на підставі загальних оцінок за I та II семестри або скоригованих семестрових оцінок.

Результати семестрового та річного оцінювання фіксують у класному журналі та Свідоцтві досягнень.

Зверніть увагу, що у рекомендаціях МОН зазначено: «У Свідоцтві досягнень виставляють семестрові оцінки за групами результатів. На підставі оцінок за групами результатів виставляється загальна оцінка за семестр з навчального предмета навчального плану освітньої програми закладу освіти.

В технологічній освітній галузі визначено *чотири групи* результатів, а у свідоцтво досягнень рекомендовано виставляти оцінки за *трьома групами* результатів так, як конкретні результати групи результатів «Ефективне використання техніки і матеріалів без заподіяння навколишньому середовищу» враховуються при оцінюванні інших груп результатів». Детальніше можна ознайомитися в рекомендаціях МОН.

З метою виявлення та відстеження тенденцій у розвитку якості освіти в країні, на окремих територіях чи у закладах освіти, встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, а також оцінювання ступеня, напряму і причин відхилень від цих цілей, слугує **моніторинг якості освіти** — система послідовних і систематичних заходів.

Важливу роль відіграє **педагогічне діагностування** — вид діяльності, мета якої полягає у встановленні і вивченні ознак, що характеризують стан і результати процесу навчання, і що дає змогу на цій основі прогнозувати можливі відхилення, визначати шляхи їх попередження, а також коригувати процес навчання учнів з метою підвищення якості його результату.

Вчитель може здійснювати такі види діагностування:

- ☐ **первинне (вхідне)** діагностування освітніх втрат (на початку нового навчального року, семестру чи теми тощо);
- ☐ **вторинне діагностування** ефективності втручання для надолуження освітніх втрат.

Такі діагностичні роботи:

- ✓ мають охоплювати результати навчання за попередній період;
- ✓ мають забезпечувати охоплення всіх груп результатів, визначених у Державному стандарті;
- ✓ повинні бути зосереджені на «ядерних елементах»;
- ✓ мають бути функційними;
- ✓ повинні бути забезпечені чіткими критеріями й схемами оцінювання.

Таке тестування дозволить вчителю дізнатися, наскільки добре клас або окремі учні й учениці засвоїли матеріал. За підсумками тестування вчитель отримує загальну статистику успішності, а також визначає теми для додаткового опрацювання.

Для надолуження знань окремих учень або група учнів матиме змогу доопрацювати надані вчителем теоретичні матеріали, відеоуроки, презентації тощо.

Наприклад, учитель може використовувати в освітньому процесі такі цифрові інструменти:

- Google-сервіси (безкоштовний онлайн-офіс, що включає в себе текстовий, табличний процесор, сервіс для створення презентацій, інтернет-сервіс хмарного зберігання файлів, набір карт тощо);
- Google-форма (онлайн-сервіс для створення тестів, опитувань, форм реєстрації на заходи та збору зворотного зв'язку);
- сервіс LearningApps (онлайн-сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи; це конструктор для розробки, зберігання інтерактивних завдань, за допомогою яких учні можуть перевірити і закріпити свої знання в ігровій формі);
- ресурс Wordwall (інтерактивний навчальний застосунок за допомогою якого можна створювати інтерактивні вправи);
- сервіс Wordart (генератор для створення хмари слів) тощо.

Особливості реалізації змісту технологічної освітньої галузі в адаптаційному циклі базової середньої освіти ґрунтовно розкрито Тетяною Мачачею, співавтором однієї з модельних програм. Ознайомитися з матеріалом варто учителям, які обрали Модельну програму для 5—6-х класів авторського колективу: Кільдеров Д.Е., Мачача Т.С., Юрженко В.В., Луп'як Д.М.

З особливостями викладання предмета «Технології» в 7-х класах та оцінюванням можна ознайомитися у доповіді Мачачі Т.С., авторки програми «Технології. 7-9 класи», на серпневій конференції «Учені НАПН України — українським учителям» (<https://www.youtube.com/watch?v=H0UYrB2NM3Y...>), а також у статті «Формувальне оцінювання як основа структурування підручників «Технології» для базової середньої освіти» (<https://lib.iitta.gov.ua/.../%D0%9C%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1...>).

Предмет «Трудове навчання», 8—9 класи

Викладання предмета «Трудове навчання» у 8—9 класах у 2024/2025 навчальному році буде відбуватися відповідно до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня, затвердженої наказом МОН України від 20.04.2018 № 405

(<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyiprogrami-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti-ii-stupenya>).

Вивчення предмета «Трудове навчання» для 8—9-х класів здійснюється за навчальною програмою, затвердженою наказом МОН України від 07.06.2017 № 804

(<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>).

На вивчення предмета «Трудове навчання» у 8—9-х класах відводиться по 1 години на тиждень. Кількість годин може збільшуватися за рахунок годин варіативної складової навчальних планів, передбачених на навчальні предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації. За рахунок таких годин можливе й упровадження курсів за вибором технологічного спрямування.

Формування змісту технологічної діяльності здобувачів на уроках трудового навчання здійснюється на основі **об'єктів проектування**, а не опануванні окремих виробничих чи інших технологій. Перелік об'єктів проектування та технологічної діяльності учнів є орієнтовним та може бути доповнений виробами відповідно до наявної матеріально-технічної бази, доступних ресурсів, матеріалів та особистих вподобань учнів.

Очікувані результати мають бути досягнуті на кінець навчального року, тому вчитель може планувати поетапне їх досягнення під час виконання окремих проєктів. Орієнтовний перелік об'єктів проєктно-технологічної діяльності учнів — це навчальні та творчі проєкти учнів, які можна виконувати за допомогою будь-якої технології з представлених у змісті програми, із відповідним добором конструкційних матеріалів, плануванням робіт, необхідних для створення виробу від творчого задуму до його практичної реалізації.

Результатом проєктно-технологічної діяльності учнів має бути **проєкт** (спроєктований і виготовлений виріб чи надана послуга):

Розділ 1. Основи проектування, матеріалознавства та технології обробки (основні проєкти):

- у 8-му класі — 4-6 проєктів;
- у 9-му класі — 2 проєкти.

Розділ 2. Технологія побутової діяльності та самообслуговування (міні-проєкти):

- у 8-му класі — 2 проєкти;
- у 9-му класі — 1 проєкт.

Учитель під час планування освітнього процесу самостійно планує необхідну кількість навчальних годин, необхідних учням для реалізації проєктів та засвоєння відповідних процесів з технології обробки матеріалів тощо.

Обов'язково варто враховувати, що важливою складовою виконання учнівських проєктів є їх *публічний захист*, на якому учні доносять інформацію

про свою роботу (формування ідеї, процес виготовлення, апробація, удосконалення, важливість роботи, подальше застосування тощо) доступними для них засобами (презентація, графічні зображення, усне пояснення тощо).

За умов **дистанційного** або **змішаного** навчання головним критерієм добору навчального матеріалу для досягнення очікуваних результатів навчання технологічної освітньої галузі є збереження здоров'я і безпеки всіх учасників освітнього процесу. Для збереження психічного й фізичного здоров'я учнів доцільними є творчі завдання з проєктування й виготовлення корисних і естетичних виробів; кулінарії; організації побуту (прибирання приміщень, догляд за особистими речами, кімнатними рослинами й тваринами, прибудинковою територією тощо). Учні повинні чітко розуміти для чого і для кого вони створюють освітні продукти.

Необхідно пам'ятати *про соціалізацію* – спрямовувати учнів на створення освітніх продуктів, які об'єднують, передбачають партнерську взаємодію, спілкування, взаємодопомогу, турботу про близьких. Це можуть бути спільні проєкти, благодійні ярмарки, челенджі тощо.

Для успішного самостійного опанування учнями технологічних операцій в *індивідуальним* темпі вчителю необхідно забезпечити їх якісним навчальним контентом: відеоматеріалами, інструкціями, технологічними картками або індивідуальними консультаціями вчителя.

Орієнтовне календарно-тематичне планування для 8-9-х класів і «Банк проєктів» можна знайти в Методичному кейсі на сайті ІПО за покликанням: <http://media.ippo.kubg.edu.ua/?p=1202>.

Під час складання власних календарно-тематичних планів вчителю необхідно врахувати різні форми навчання: **очне, змішане, дистанційне**.

В умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації іншого характеру внесено зміни до Санітарного регламенту МОЗ для шкіл (*наказ МОЗ від 01.08.2022 р. №1371*) щодо безперервної тривалості навчальних занять.

При організації **дистанційного навчання** у синхронному форматі тривалість не повинна перевищувати для учнів:

- 1-2 класів — 2 навч. заняття по 30 хв. або 3 — по 20 хв.;
- 3-4 класів — 2 навч. заняття по 45 хв. або 3 — по 30 хв., або 4 — по 20 хв.;
- 5-6 класів — 2 навч. заняття по 45 хв. або 3 — по 35 хв., або 4 — по 25 хв.;
- 7-9 класів — 2 навч. заняття по 45 хв., або 3 — по 40 хв., або 4 — по 30 хв., або 5 — по 25 хв.;
- 10-11 класів — 3 навч. заняття по 45 хв., або 4 — по 35 хв., або 5 — по 30 хв., або 6 — по 25 хв.

Предмет «Технології. 10—11 класи» (рівень стандарту)

У 10—11-х класах Типовими освітніми програмами навчальний предмет «Технології» віднесено до вибірково-обов'язкових. Навчання здійснюється за програмою, затвердженою наказом МОН від 23.10.2017 № 1407 (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>).

Навчальна програма «Технології» (рівень стандарту) має модульну структуру і складається з десяти обов'язково-вибіркового навчальних модулів:

- ☐ «Дизайн предметів інтер'єру»
- ☐ «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»
- ☐ «Дизайн сучасного одягу»
- ☐ «Краса та здоров'я»
- ☐ «Кулінарія»
- ☐ «Ландшафтний дизайн»
- ☐ «Основи підприємницької діяльності»
- ☐ «Основи автоматики і робототехніки»
- ☐ «Комп'ютерне проектування»
- ☐ «Креслення»

На освоєння предмета заплановано 105 годин — 3 години на тиждень за два роки. Учні спільно з учителем обирають лише три модулі для вивчення упродовж навчального року (двох).

Можливі такі варіанти розподілу годин в 10—11 класах відповідно:
105+0; 0+105; 70+35; 35+70.

10 клас Кількість год. на тиждень	11 клас Кількість год. на тиждень
3	0
0	3
2	1
1	2
1,5	1,5

Навчальний модуль за своїм змістовим наповненням є логічно завершеним навчальним (творчим) **проектом**, який учні виконують колективно або за іншою формою, визначеною учителем. Кількість годин на вивчення кожного з трьох обраних модулів учитель визначає самостійно з урахуванням особливостей проектної діяльності учнів, матеріальних можливостей школи тощо.

Предмет «Технології. 10-11 класи» (профільний рівень)

Типовою освітньою програмою передбачається по 6 годин на вивчення предмета у 10-х та 11-х класах. Навчання здійснюється за однією з профільних програм, що розміщені на офіційному сайті Міністерства

(<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>) чи за програмами професійного навчання, затвердженими наказом МОН від 23.09.2010 № 904 (https://zakononline.com.ua/documents/show/15048_15048) з використанням, за потреби, часу навчальної практики у 10 класі.

Здійснення професійно-технічного навчання в закладах загальної середньої освіти та міжшкільних навчально-виробничих комбінатах (міжшкільних ресурсних центрах) можливе і за іншими професіями, за умови дотримання вимог Державних стандартів професійно-технічної освіти.

Змістове наповнення технологічного профілю також може складатися з декількох курсів за вибором «Професійні проби». Такі курси опановуються учнівством послідовно, а їх програми повинні мати відповідний гриф МОН (<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-kursiv-za-viborom-fakultativiv>).

Курси за вибором «Професійні проби» можуть впроваджуватися за рахунок варіативного складника навчальних планів для учнів та учениць, які навчаються за будь-яким профілем.

У СКАРБНИЧКУ ВЧИТЕЛЯ!

Навчально-методичні матеріали для забезпечення реалізації змісту програм з технологій/ трудового навчання та якісної організації освітнього процесу в 2024/2025 навчальному році

1. Навчально-методичні матеріали для забезпечення реалізації змісту програм з технологій (НУШ) і трудового навчання	
✓ Організація освітнього процесу в 2024/2025 навчальному році (трудове навчання і технології) ✓ Методичні матеріали Освітнього форуму. ✓ Методичні матеріали серпневої конференції. 2024/2025 навч. рік ✓ Модельні навчальні програми «Технології. 5-6 кл.» ✓ Модельні навчальні програми «Технології. 7-9 кл.» ✓ Методичні матеріали до модельних програм, 5-9 кл. ✓ Підручники, посібники. НУШ, 5—6, 7 класи. ✓ Нормативні документи. ✓ Орієнтовні календарно-тематичні плани,	 https://drive.google.com/drive/folders/1SwhW0wYM0QqdqUKJGvgby3sYDz-rPL4S?usp=sharing

5—9 кл. ✓ Матеріали вебінарів. ✓ Об'єкти праці тощо	
2. Проєкт «Відкритий урок» на телеканалі ТРК Київ:	
☐ Телеуроки з трудового навчання для учнів 7-х класів	 https://ippo.kubg.edu.ua/trudove-navch-7-klas
☐ Телеуроки з трудового навчання для учнів 8-х класів	 https://ippo.kubg.edu.ua/trudove-navch-8-klas
3. Досвід вчителів трудового навчання і технологій щодо роботи в дистанційному форматі:	
☐ Візуалізація навчального контенту. Ходзицька І.Ю., вчитель трудового навчання ЗНЗ І-ІІІ ст. «СЗШ № 243» Подільського району міста Києва	 https://drive.google.com/file/d/1LL-sM8GtNoLGZPoQMpVzy3dPK-AAwgal/view
☐ Форми контролю знань та оцінювання навчальної діяльності учнів. Кириченко О.О., вчитель трудового навчання школи І-ІІІ ст. № 238 Деснянського району міста Києва.	 https://drive.google.com/file/d/14l07qDRvX7v6SWB_NsnhPG9EnSGQ7b99/view
☐ Інтерактивна дошка «Padlet» — цікавий ресурс для мотивації учнів до навчання. Пірог А.Г., вчитель трудового навчання гімназії №267 Дарницького району міста Києва	

	https://drive.google.com/file/d/16elhDhz_V3WEqBr8VEYObZJZnTzbHFcr/view
☐ Як забезпечити якість технологічної освіти в умовах війни. Презентація власного досвіду роботи. <i>Кириченко О.О.</i> , вчитель трудового навчання школи І-ІІІ ст. № 238 Деснянського району міста Києва	 https://drive.google.com/drive/u/1/folders/1VNWQ9oV9uPjSl4L73Qnr-kKbI9KfBitb
4. Ютуб-канали вчителів трудового навчання і технологій	
Ютуб-канал <i>Світлани Ткачової</i> , вчителя трудового навчання і технологій СШ № 202 Деснянського району міста Києва	 https://www.youtube.com/@user-jn5kw8em3f
Ютуб-канал <i>Наталії Андріяш</i> , вчителя трудового навчання гімназії 139 Дніпровського району міста Києва	 https://www.youtube.com/channel/UCgPNs0v4_CN9DU8oYHbPQVw
5. Орієнтовне календарно-тематичне планування для 8—9-х класів і «Банк проєктів»	
☐ Календарно-тематичне планування для 8—9-х класів ☐ Банк проєктів, 8-9 класи	 http://media.ippo.kubg.edu.ua/?p=1202
6. Навчальні дистанційні модулі з технологій/трудоного навчання на Порталі дистанційного навчання Інституту післядипломної освіти	
☐ Підготовка до впровадження нового Державного стандарту базової загальної середньої освіти. Модельні навчальні програми технологічної освітньої галузі НУШ	 https://elearning.ippo.kubg.edu.ua/course/view.php?id=464

☐ Дистанційна та змішана форми викладання предметів «Трудове навчання» і «Технології»	 https://elearning.ipo.kubg.edu.ua/course/view.php?id=217#coursecontentcollapse1
☐ Технологічна освіта: оновлений зміст програм, календарно-тематичне планування	 https://elearning.ipo.kubg.edu.ua/course/view.php?id=218

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти. https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/.
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text>
3. Відповідаємо на запитання щодо оновленої Типової освітньої програми для 5–9 класів (НУШ). <https://mon.gov.ua/news/vidpovidaemo-na-zapytannia-shchodo-onovlenoi-typovoi-osvitnoi-prohramy-dlia-59-klasiv-nush?v=66d19402ee2cb>.
4. Використання освітніх онлайн-матеріалів: сучасні підходи і технології нової української школи. <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/metodychni-rekomendacziyi.pdf>.
5. Електронні версії підручників. <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>.
6. Закон України «Про освіту». <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>
7. Закон України «Про загальну середню освіту». <https://osvita.ua/legislation/law/2232/>
8. Календарне планування, що врахувати під час розробки — рекомендації МОН. <https://www.schoollife.org.ua/kalendarne-planuvannya-shho-vrahuvaty-pid-chas-rozrobky-rekomen-datsiyi-mon/>
9. Концепція Нової української школи. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compresse-d.pdf>.
10. Мачача Т. Особливості реалізації змісту технологічної освітньої галузі в адаптаційному циклі базової середньої освіти. <https://undip.org.ua/to-scientists/events/metodychni-rekomendatsii-2/>, <https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3105/>
11. Мачача Т. Формувальне оцінювання як основа структурування підручників «Технології». <https://lib.iitta.gov.ua/.../%D0%9C%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1>.
12. Методичні рекомендації МОН України для ПЛЮТНИХ закладів загальної середньої освіти. Лист МОН України від 11.08.2023 р. 1/11938-23 щодо особливостей організації освітнього процесу у 7—9-х класах в умовах реалізації концепції «Нова українська школа».

https://drive.google.com/drive/folders/1MHWteuvupwUzRrAsSYTTZ7Zj2lUsZnnn?usp=drive_link

13. Модельні навчальні програми. Технологічна освітня галузь, 5-9 кл.

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>,
<https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy>

14. Навчальна програма з трудового навчання для закладів загальної середньої освіти 5—9 класи» (оновлена).

<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-6-9-klasiv>

15. Навчальні програми для 10-11 класів. Технології (рівень стандарту). Технології (профільний рівень).

<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

16. Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні»
<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-okremih-pitan-zdobuttya-osviti-v-zakladakh-zagalnoyi-serednoyi-osviti-v-umovah-voennogo-stanu-v-ukrayini>.

17. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання. Наказ МОН від 02.08.2024 р. № 1093.
<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>.

18. Про затвердження Порядку та умов здобуття загальної середньої освіти в комунальних закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні (zareestrovaniy u Ministerstvi yustitsii Ukraini 08 serpnia 2024 roku za № 1222/42567)
<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-poriadku-ta-umov-zdobuttia-zahalnoi-serednoi-osvity-v-komunalnykh-zakladakh-zahalnoi-serednoi-osvity-v-umovakh-voiennoho-stanu-v-ukraini-zareiestrovanyi-u-ministerstvi-iust>.

19. Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році. Лист МОН від 30.08.2024 р. № 1.1/15776-24.
https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/93000/.

20. Про переліки навчальної літератури та навчальних програм, рекомендованих МОН для використання в освітньому процесі закладів освіти у 2023/2024 навчальному році у 5-11 класах закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. Лист МОН № 1/12038-23 від 14.08.23 року. <https://goo.gl/93BNko>

21. Рекомендації МОН з надолуження освітніх втрат.

https://osvita.ua/school/89689/?fbclid=IwAR3GebFilR8S2QMmbERtvtwL3tqOWWj-LxYfxnpnJ9GAi8X_NFNScFT6-o

22. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>